

IV Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears

(Eivissa, 1 i 2 d'octubre, 2010)

2012

Col·legi Oficial de Doctors
i Llicenciats en Filosofia i Lletres
i en Ciències de les Illes Balears
Secció d'Arqueologia

Coordinació:

Mateu Riera Rullan

Edita:

Vessants, Arqueologia i Cultura SL

ISBN:

978-84-937994-3-4

Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears

IV Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears (Eivissa, 1 i 2 d'octubre, 2010) / [Coordinació Mateu Riera Rullan]- 296 p. ; 21x21 cm.

ISBN 978-84-937994-3-4

M. Riera Rullán

1. Arqueologia – Eivissa – Congressos

902(460.32)

PRESENTACIÓ

Les IV Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears, al igual que les tres primeres, han estat organitzades principalment per la Secció d'Arqueologia del nostre Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de les Illes Balears. Aquestes jornades es varen celebrar a Eivissa els dies 1, 2 i 3 d'octubre de 2010. En representació de dita Secció el comitè organitzador va estar format per Glenda Graziani, Juan José Marí, Bartomeu Salvà i el sotasignat. D'entre ells crec que és de justícia destacar la magnífica labor realitzada per l'arqueòloga Glenda Graziani.

Però també cal esmentar que per aquestes quartes jornades es va comptar amb l'inestimable ajuda del Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera i del Consell d'Eivissa. D'aquestes dues institucions es va poder gaudir, dintre del comitè d'organització, de les labors realitzades per Jordi H. Fernández, Director de l'esmentat museu, i de Josep Maria López Garí, Director Insular de Patrimoni del Consell pitius.

A tots ells els vull donar les gràcies i mostrar tot el meu reconeixement donat que crec sincerament que el resultat final de la feina feta va significar un vertader èxit per a tota la comunitat arqueològica balear. Amb la publicació que tenen a les seves mans podem tornar a dir que estam d'enhorabona per l'excel·lent trajectòria que estan experimentant aquestes Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears. Cal recordar que a les primeres de 2006, fetes a Manacor i impulsades pràcticament en solitari per l'arqueòloga municipal Magdalena Salas, es varen presentar 12 xerrades i es van publicar els corresponents 12 articles. Aquella bona embranzida inicial va anar donant bons fruits i així, cinc anys més tard, a les IV Jornades, es varen arribar a presentar 36 xerrades i se n'han pogut publicar 34 signades per fins a 69 autors diferents. És a dir, que del

2006 al 2010 s'ha triplicat la presentació de treballs exposats i publicats, tots ells relacionats amb temàtiques íntimament lligades a les nostres illes. És una evidència que mirant cap enrere hem d'estar molt contents d'haver pogut viure les quatre jornades de Manacor, Felanitx, Maó i Eivissa, així com d'haver pogut fer realitat les seves quatre publicacions. Tot plegat crec que es pot qualificar de quasi miraculós, doncs pens sincerament que cinc anys enrere poca gent hagués apostat gaire a què s'hagués arribat fins aquí on hem arribat.

Vull remarcar que en aquest quart volum han presentat novetats, estudis i investigacions diversos professors de mitja dotzena d'universitats, tècnics insulars o municipals, directors de museu, etc., però majoritàriament arqueòlegs professionals lliberals. A tots ells, i sobretot a aquests darrers, els vull mostrar la meua admiració, donat que varen voler compartir la seva feina sense cobrar ni un euro, deixant algun dia de treball, i, en molts casos, pagant les despeses del desplaçament i l'allotjament de la seva pròpia butxaca.

Crec sincerament que tot plegat és una bona mostra de l'amor a la nostra professió de tots els que hem participat a les Jornades i a la present publicació. Fa goig veure que dintre del nostre gremi hi ha gent que sent vertadera vocació i que actua en conseqüència, conscient del fet que si no es dóna a conèixer la feina feta, no s'està complint amb el deure de tornar a la societat allò que ens ha donat.

En la mateixa línia crec que s'ha de valorar molt positivament el haver aconseguit per primera vegada poder reunir professionals de l'arqueologia que treballen a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Certament, des de l'inici de les Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears, una de les coses que es volia potenciar era el poder compartir coneixements de

cadascuna de les illes, doncs aquesta era i segueix sent una de les mancances i de les assignatures pendents de la nostra comunitat científica.

En línies generals crec que el nivell de la majoria dels articles lliurats justifica de sobres la seva publicació. Evidentment molts d'ells han quedat una mica curts donades les limitacions d'espai que es pateixen en aquests tipus de miscel·lànies. Tot i això, se'ns dubte, serviran per a què tothom pugui introduir-se en les més que interessants recerques presentades.

No puc ni dec acabar sense demanar disculpes pel retard en la publicació d'aquestes IV Jornades. Sent justos però, podem assenyalar que foren diversos càrrecs del Consell d'Eivissa els que no varen acomplir els seus compromisos respecte aquesta publicació. Per tant, no som jo qui explicarà les causes de tot plegat, però sí que puc dir que des de la Secció no hem aturat de fer feina per a què aquest volum hagi arribat al bon port que a continuació podran contemplar.

Mateu Riera Rullan

President de la Secció d'Arqueologia del

Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en

Filosofia i Lletres i en Ciències de les Illes Balears.

SUMARI

L'EXPLOTACIÓ PREHISTÓRICA DELS RECURSOS CUPRÍFERS D'ILLA DEN COLOM (MAÓ, MENORCA).....	11	SOBRE EL SISTEMA DE CIERRE DE LOS HIPOGEOS EN LA NECRÓPOLIS DEL PUIG DES MOLINS (EIVISSA).....	83
Bartomeu Lluï Estarellas, Laura Perelló Mateo, Mark A. Hunt Ortiz, Damià Perelló i Fiol Bartomeu Salvà Simonet		Jordi H. Fernández, Ana Mezquida	
APROXIMACIÓ A LA FAUNA MALACOLÒGICA MARINA EN EL JACIMENT DELS CLOSOS DE CAN GAIÀ. LANAVETA	19	LA NECRÓPOLIS RURAL DE CAN PEP DES FERRER. NUEVAS APORTACIONES SOBRE NECRÓPOLIS RURALES EN LA ISLA DE IBIZA.....	89
Miquel Àngel Vicens i Siquier		Glenda Graziani, Juan Jose Mari Casanova, Jonathan Castro Orellana	
RESULTATS PRELIMINARS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL SECTOR OEST DEL JACIMENT DE CORNIA NOU (MAÓ, MENORCA).....	27	MATERIALS PÚNICS TROBATS AL LITORAL DE MENORCA.....	99
Antoni Ferrer Rotger, Montserrat Anglada Fontestad i Lluís Plantalamor Massanet		Octavio Pons Machado	
ESCOBRINT TREPUCÓ: RESTAURACIÓ I REINTERPRETACIÓ DE LA GALERIA I EL BARRI SUD DE MARGARET MURRAY.....	35	RESULTATS PRELIMINARS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA REALITZADA A L'EDIFICI DEL CARRER SANT MIQUEL Nº 10-12 (PALMA DE MALLORCA). ESTUDI ANTROPOLÒGIC DE DOS ENTERRAMENTS ROMANS.....	105
Elena Síntes Olives i Silvia Villalonga		Sebastià Munar Llabrès, Francisca Cardona López	
SACRIFICIS I OFRENES EN EL SANTUARI DE LA SEGONA EDAT DEL FERRO DEL POBLAT D'ELS ANTIGORS (ILLA DE MALLORCA).....	43	LES RASSES DE CONREU D'ÈPOCA ANTIGA I EL PATRIMONI HISTORIC ARQUEOLÒGIC A EIVISSA: UN REpte URGENT.....	115
Jordi Hernández-Gasch, Carles Velasco Felipe		Josep Mª López Gari, Ricard Marlasca Martín	
EL PROCESO CONSTRUCTIVO DE LA TORRE I DEL YACIMIENTO DEL PUIG DE SA MORISCA.....	53	EXCAVACIÓ I MUSEÏTZACIÓ DEL JACIMENT ARQUEOLÒGIC DE L'ILLOT DELS FRARES (SES SALINES, MALLORCA). CAMPANYES 2009-2010.....	123
Emili Garcia Amengual		Mateu Riera Rullan	
LA UTILIZACIÓN DE ENGOMBES EN LAS COMUNIDADES POSTALAYÓTICAS DE LA ZONA DE SANTA PONÇA (MALLORCA).....	61	MENSAE RECTANGULARES DE MÁRMOL DE LOS YACIMIENTOS DE LA ANTIGÜEDAD TARDÍA DE LA ILLA DEL REI Y FORNÀS DE TORELLÓ (MENORCA).....	135
Daniel Albero Santacreu, Jaume García Rosselló, Manel Calvo Trías		Silvia Alcaide González	
S1. UN EDIFICI SINGULAR EN EL SON FORNÉS D'ÈPOCA CLÀSSICA (SEGLES III A.N.E – I DE N.E.).....	71	EL SECTOR OEST DE SON PERETÓ (MALLORCA) ENTRE ELS SEGLES VI I VIII DC: EVOLUCIÓ HISTÒRICA I FUNCIONAL.....	143
Paula M. Amengual, Albert Forés Gómez, Lara Gelabert Batllori, Sylvia Gili, Jordi Hernández-Gasch, Vicente Lull, Rafael Micó, Cristina Rihuete, Roberto Risch.		Mateu Riera Rullan, Miguel Àngel Cau, Magdalena Salas Burguera	

INTERPRETACIÓ DE LES PRACTIQUES FUNERARIES I ANÀLISI ANTROPOLÒGIC DELS ENTERRAMENTS DEL SECTOR OEST DEL CONJUNT PALEOCRISTIÀ DE SON PERETÓ (MANACOR).....	151	L'ARQUEOLOGIA I L'ESTUDI D'EDIFICIS.....	225
Llorenç Alapont, Assumpció Malgosa, Gemma Prats-Muñoz, Roger Real, Magdalena Sastre		Antoni Ferrer Abárzuza	
APROXIMACIÓ A LA GESTIÓ DELS RECURSOS FAUNÍSTICS DEL SECTOR OEST DE SON PERETÓ (MANACOR) ENTRE ELS SEGLES VI I VIII DC.....	159	ELS CLOSOS DE CAN GAIÀ. UN JACIMENT PREHISTÒRIC AL SEGLE XXI.....	233
Alexandre Valenzuela, Damià Ramis		Joan Fornés Bisquerra, David Javaloyas Molina, Llorenç Oliver Servera, Tomeu Salvà Simonet	
ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE L'EXTENSIÓ I CRONOLOGIA DE L'ARS PURPURARIA A EBUSUS.....	169	ARQUEOLOGIA I PÚBLIC A MALLORCA, UNA TRISTA HISTÒRIA. REFLEXIONS A PARTIR D'UNA INTERVENCIÓ A SON CORRÓ.....	241
Benjamí Costa, Carmen Alfaro		David Javaloyas, Magdalena Sastre, Llorenç Oliver, Emmanuelle Gloaguen	
LA EXPOSICIÓN MONOGRÁFICA “MANURQA”. PROYECTO DIDÁCTICO DE BOSTON UNIVERSITY SOBRE LA EXCAVACIÓN DE UNA ESTRUCTURA ANDALUSÍ EN TORRE D'EN GÁLMÉS.....	179	ESTRATEGIAS Y ACCIONES EN EL DESARROLLO DEL PARQUE ARQUEOLÓGICO DEL PUIG DE SA MORISCA (CALVIÀ).....	249
Amalia Pérez-Juez Gil		Calvo, Manel; Albero, Daniel; Calderón, Maria; Gloaguen, Emmanuelle	
SEGUIMENT ARQUEOLÒGIC EN EL CENTRE DE MANACOR. EVIDÈNCIES DE LA TRAMA URBANA DES D'ÈPOCA ISLÀMICA.....	187	PROSPECCIONES GEOFÍSICAS EN “ELS CLOSOS DE CAN GAIÀ” (FELANITX, MALLORCA).....	255
Antonio Micol Argudo, Magdalena Salas Burguera		Christoph Rinne, Bartomeu Salvà	
PROJECTE JAUME IV – CAMPANYA 2008.....	193	L'ÚS DEL GEORADAR EN LA GESTIÓ DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC. L'EXEMPLE DEL PROJECTE DE RECUPERACIÓ I PEATONALITZACIÓ DEL FRONT COSTANER ENTRE CALA MORLANDA I S'ILLOT –MANACOR.....	261
Helena Inglada, Maria Llinàs		Antonio Ruiz, Helena Inglada	
RESULTADOS DEL CONTROL ARQUEOLÓGICO EN EL BALUARD DEL PRÍNCEP DE LA MURALLA RENACENTISTA DE PALMA DE MALLORCA.....	199	ELS CLOSOS DE CAN GAIÀ: UN JACIMENT PREHISTÒRIC VIST PER LA PREMSA ACTUAL.....	269
Antonia Martínez, Mateu Riera Rullan, Damià Ramis, Maria José Rivas		Almudena Briones Campos	
LA PRESÓ DE LA CASA CONSISTORIAL DE FELANITX: DE L'ARQUEOLOGIA DE SALVAMENT A LA POSADA EN VALOR DEL PATRIMONI HISTÒRIC.....	211	CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ DE CLOSQUES D'ESTRUÇ DECORADES A EIVISSA.....	277
Llorenç Oliver, Jaume Deyà, Magdalena Sastre		Laia Fernández Berengue, Helena Jiménez Barrero, Mónica Roselló Bouso, Teresa Rullán Garau	
ARQUEOLOGIA VERTICAL I EVOLUCIÓ ARQUITECTÒNICA DE LA TORRE DEL PALAU DE MANACOR.....	217	NOVES APORTACIONS A LA RESTAURACIÓ DEL VIDRE DEL MUSEU ARQUEOLÒGIC D'EIVISSA.....	283
Magdalena Salas Burguera i Joan Pascual Femenias		Laia Fernández Berengue, Helena Jiménez Barrero, Mónica Roselló Bouso, Teresa Rullán Garau	

APROXIMACIÓ A LA FAUNA MALACOLÒGICA MARINA EN EL JACIMENT DELS CLOSOS DE CAN GAIÀ. LA NAVETA 1

Miquel Àngel Vicens i Siquier

RESUM

S'han classificat les restes de fauna malacològica marina trobades en la naveta 1 durant les diverses campanyes d'excavació arqueològica al jaciment dels Closos de Can Gaià. L'aproximació se centra en la classificació taxonòmica dels exemplars i en la seva distribució temporal i espacial. Es realitza una primera interpretació dels resultats, així com dels seus usos dins de les primeres societats mallorquines.

INTRODUCCIÓ

El jaciment dels Closos de Can Gaià es troba situat en el Terme Municipal de Felanitx, molt pròxim al nucli urbà de Portocolom i a uns 700 metres del mar (Figura 1). Aquest jaciment és estudiat per l'Equip de Recerca Arqueobaleà (Laboratori de Prehistòria de la UIB) des del 1996 (Calvo, 1999) de manera ininterrompuda amb campanyes estivals d'excavacions. Malgrat que el jaciment compta diversos conjunts arquitectònics, el present article tant sols fa referència a allò recuperat en la Naveta 1 (Conjunt Arquitectònic I), ja que és l'únic que ho ha estat en la seva totalitat.

Portocolom, com a entorn costaner més pròxim del jaciment, presenta unes característiques molt adequades per la recollida de productes del mar. Es tracta de un port natural ben resguardat amb unes extenses àrees de profunditats relativament escasses i amb diverses zones d'arenas fines i fang. A més a la zona exterior hi ha entrades o cales on l'exposició a la mar oberta i als seus majors onatges permeten la possibilitat de trobar espècies d'ambients més batuts. La proximitat i la relació entre el Closos i el mar no és excepcional (Martínez 2007; Salvà 2007; Javaloyas, En premsa). De fet, en la zona del llevant mallorquí la concentració dels poblats naviformes a les costes és més alta que al interior (Salvà, 2001). Així

doncs, la presència de restes de productes del mar en els aquests jaciments tampoc ha de ser excepcional. De fet, són diverses les fonts que indiquen la presència de fauna malacològica en els jaciments naviformes situats prop de la costa (Camps 1972; Rosselló 1989; Salvà, 2001; Ramis, Inèdit; Salvà 2007; Javaloyas, En premsa).

La recol·lecció de mol·luscs i altres productes marins per l'home es remunta fins als orígens mateixos de la nostra espècie (Jerardino, 2009), més encara, el consum de mol·luscs marins, entre d'altres aliments, varen ser un element clau per a la supervivència d'uns reduïts nuclis d'ésser humans primerencs durant la crisi climàtica ocorreguda fa 130 – 190 mil anys, coneguda com a MIS6. Hi ha clares evidències que els seus descendents foren els que iniciarien, amb el pas dels segles, la colonització global del planeta (Marean, 2007).

MATERIAL I MÈTODES

Els resultats exposats en la present comunicació provenen de les mostres malacològiques trobades durant les excavacions del jaciment dels Closos de Can Gaià realitzades durant les campanyes des del 1996 al 2001 i del 2008 al 2010. Així l'entorn de la Naveta 1 es troba, més o menys, en un quadrat de 3x3 quadrícules de 10m² cada una.

Com es pot observar en la Figura 2, la majoria de restes es troben en les quadrícules de la Naveta i pareix que predominen en el seu vessant de ponent. Les restes s'han classificat amb ajuda d'una sèrie de guies d'identificació i classificació de mol·luscs (Riedl, 1986), publicacions sobre la fauna de les illes (Mateo, 1993) i amb la comparació de les mostres amb col·leccions o peces ja classificades. Per a la datació dels exemplars, s'ha utilitzat les dades publicades (Oliver, 2005) provinents de la datació de les unitats estratigràfiques d'aquest jaciment amb Carboni 14, així com d'altres dades pendents de

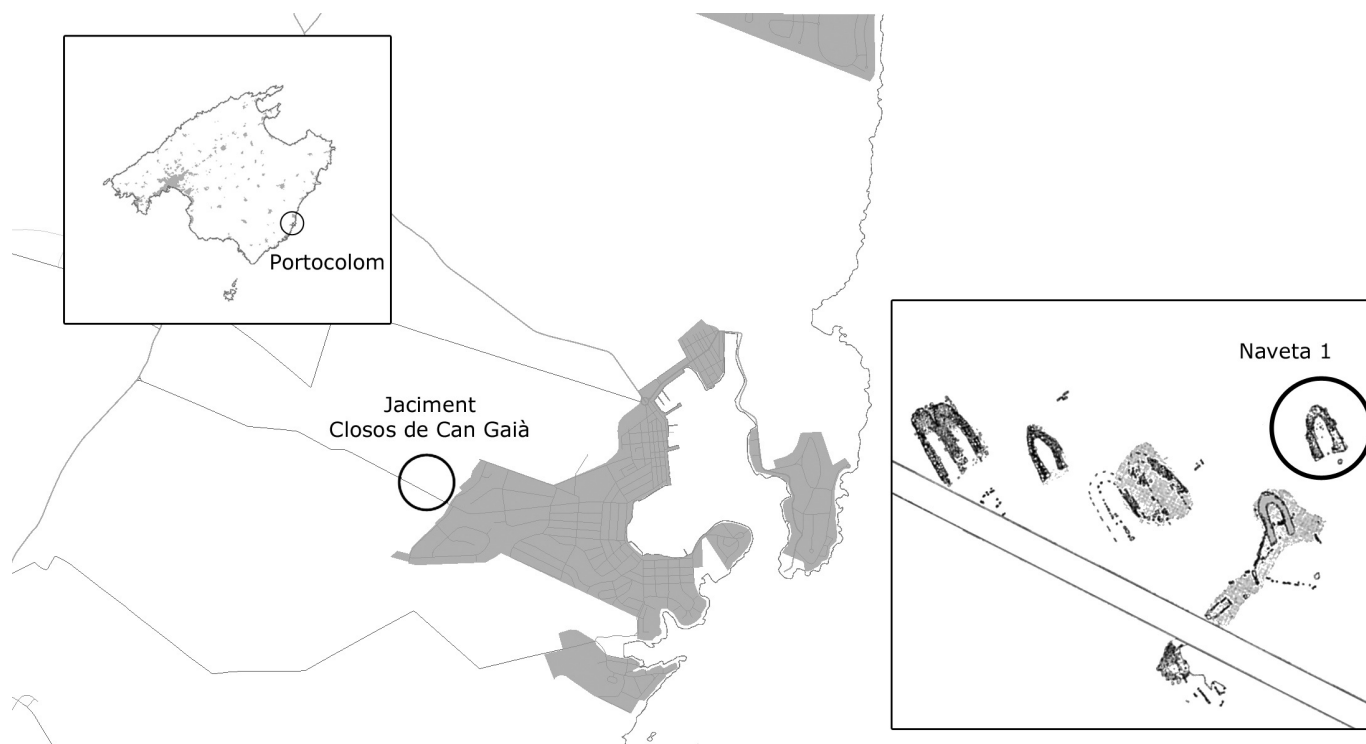

Figura 1: Localització del Jaciment dels Closos de Can Gaià i de la Naveta 1

	3B	2B	1B
3B	10	32	15
3C	15	61	6
3D	4	2	0
	3D	2D	1D

Figura 2: Presència de restes en l'entorn de la Naveta 1

Figura 3: Espècies de mol·luscs marins més destacades

publicació proporcionades per l'Equip Closos¹.

Una vegada datades les unitats estratigràfiques que contenen els exemplars, aquestes s'han agrupat per edats o per èpoques. Per aquelles que no s'han pogut establir la seva cronologia absoluta se'ls ha agrupat pels seu context material.

RESULTATS

S'han pogut identificar unes 145 restes que pertanyen, taxonòmicament, a dues classes: els bivalves, amb 43 exemplars, i els gasteròpodes, amb 102 exemplars. S'han identificat 15 espècies de mol·luscs (Taula 1), de les quals en destaquen 8 espècies (Figura 3): dos representats de la classe dels bivalves (*Venerupis decusata* i *Cerastoderma edulis*) i sis representats dels gasteròpodes (*Conus mediterraneus*, *Truncularopsis trunculus*, *Columbella rustica*, *Monodonta trulinata*, *Cerithium vulgatum* i *Patella spp.*).

Les restes s'han agrupat cronològicament en 4 períodes:

Nivell superior:

És un nivell que ha patit una important mescla. No es poden establir l'edat dels els materials que hi són presents, ja que els nivells sedimentaris es troben barrejats i les seves restes provenen de diferents èpoques. És el nivell amb major número de restes (75) i d'espècies diferents (11).

Es localitzen a l'exterior de la naveta, de forma extensiva, normalment aïllades, però amb altres casos de forma agrupada de fins a 7 i 8 exemplars dins de la mateixa quadrícula d'un metre quadrat.

Es troben quatre espècies de bivalves, dues de les quals són les clares dominants, *Venerupis decusata* amb 12 exemplars i *Cerastoderma edulis* amb 8, mentre les altres, *Rubicardium tuberculatum* i *Spondylus gaederopus*, tant sols hi són presents amb un exemplar cada una. Pel que fa als gasteròpodes, s'hi localitzen totes 7 espècies presents en el jaciment. *Trunculariopsis trunculus* i *Monodonta trulinata* en són les dominadores amb 16 i 11 exemplars respectivament, seguits per

Conus mediterraneus i *Columbella rustica* amb 7 exemplars cada un. Les altres espècies es troben entre els 5 i els 3 exemplars.

	N. SUP.	NAV.II+III	NAV. II	NAV. I	TOTAL
Bivalves					
<i>Venerupis decussata</i>	12		4	4	20
<i>Cerastoderma edule</i>	8	2		2	12
<i>Spondylus gaederopus</i>	1			2	3
<i>Thracia corbuloides</i>		2			2
<i>Donax trunculus</i>				2	2
<i>Rubicardium tuberculatum</i>	1				1
<i>Glycimeris glycimeris</i>			1		1
<i>Arca Noae</i>				1	1
Gasteròpodes					
<i>Conus mediterraneus</i>	7	4	5	13	29
<i>Truncularopsis trunculus</i>	16	4			20
<i>Columbella rustica</i>	7	1	1	9	18
<i>Monodonta turbinata</i>	11		1	3	15
<i>Patella spp.</i>	5		2	2	9
<i>Cerithium vulgatum</i>	4	4		1	9
<i>Thais haemastoma</i>	3				3

Taula 1: Espècies de mol·luscs marins i número d'exemplars per èpoques

Nivell prehistòric (Naviforme II i III):

Les datacions confirmen que es tracta d'un nivell d'època Naviforme, però no s'ha pogut establir amb seguretat en quina de les seves fases pertany.

Presenta relativament poques espècies (6) i pocs exemplars (17). Pràcticament la totalitat de les restes d'aquesta època es troben a l'exterior de la naveta de forma dispersa cap als vessants de ponent (oest), llebeig (sud-oest) i migjorn (sud) de la naveta. Tant sols hi són presents 2 espècies de mol·luscs bivalves, amb 2 exemplars cada una, es tracta de *Cerastoderma edule* i *Thracia corbuloides*. Hi són presents 4 espècies de gasteròpodes: *Cerithium vulgatum*, *Conus mediterraneus* i *Trunculariopsis trunculus*, amb 4 exemplars cada una, i *Columbella rustica* amb una única mostra.

¹ Comunicació personal de Bartomeu Salvà

Naviforme II:

D'una manera semblant al nivell anterior, presenta relativament poques espècies (6) i pocs exemplars (14). En canvi, la seva localització és diferent ja que la majoria de les restes d'aquesta època es troben a l'interior de la naveta (9). Les restes situades fora d'aquesta es localitzen a tocar de les pedres que conformen el frontal de la naveta o, en un cas, al costat de l'enllosat de l'entrada de la naveta. Pel que fa a les restes interiors, es concentren a la part central-posterior. Hi són presents 2 espècies de mol·luscs bivalves, *Venerupis decusata*, amb 4 exemplars i *Glycimeris glycimeris*, amb un únic representant. Pel que fa als gasteròpodes, hi són presents 4 espècies: *Conus mediterraneus*, la espècie amb més representants, 5 en total, 2 exemplars del gènere *Patella* i un exemplar de *Columbela rustica* i de *Monodonta trubinata*.

Preconstrucció de la naveta (Naviforme I):

La construcció de la Naveta 1 s'ha estimat al voltant del 1500 aC. (Oliver, 2005), per la qual cosa se situa dins del Naviforme II. No obstant això, hi va haver una ocupació anterior, que ens ha deixat com a testimoni una sèrie d'evidències que, una hipòtesi de treball de les quals, fan pensar amb l'existència d'un element constructiu² situat a sota del que posteriorment serà l'entrada de la naveta. És el segon nivell amb major nombre de restes (39) i també d'espècies diferents (10).

Si es pren com a referència la naveta, aquests es concentren principalment a la seva part anterior o fins i tot a la seva part exterior frontal, on es localitzen les evidències abans comentades, encara que també se'n localitzen, d'una manera més dispersa, per la seva part posterior (Figura 4).

Hi són presents 5 espècies de mol·luscs bivalves, *Venerupis decusata*, amb 4 exemplars, és el bivalve que més abunda, després se situen *Cerastoderma edule*, *Spondylus gaederopus* i *Donax trunculus* amb dos exemplars per cada espècie, i finalment un exemplar d'*Arca Noae*. Pel que fa als gasteròpodes, hi són presents 5 espècies: *Conus mediterraneus*, amb 13 exemplars és la espècie amb més representants, seguida per 9 exemplars de *Columbela rustica*. Amb una presència més dis-

creta se situen *Monodonta trubinata*, *Cerithium vulgatum* i *Patella spp.* amb 3, 2 i 1 exemplar respectivament.

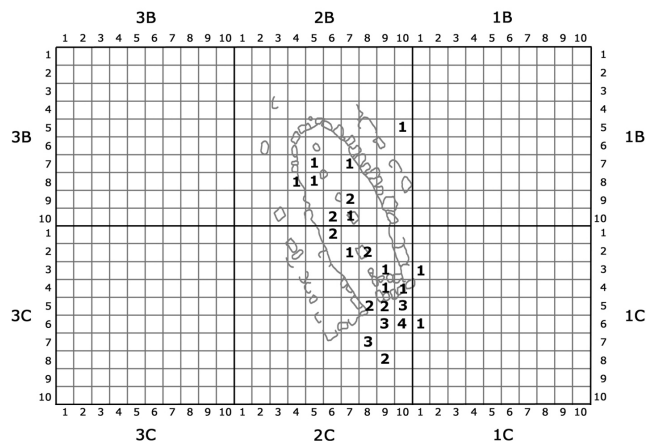

Figura 4: Localització de les restes de mol·luscs marins procedents del Naviforme I

DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Abans d'entrar en l'anàlisi dels resultats, és destacable la important diferència entre les restes allades dins del context de la Naveta 1 i dins del de la Naveta 2. Tot i què el Conjunt Arquitectònic II (conjunt en excavació des de 199, del qual en formen part una naveta -la Naveta 2- de dimensions més reduïdes que la mitjana del poblat i una sèrie d'estructures rectangulars, algunes de les quals es construïren amb una tècnica poc habitual (Salvà, 2002), pràcticament única dins del Bronze Balear) no s'ha acabat d'excavar i els nivells extrems d'aquest no arriben als nivells prehistòrics naviformes³. El nombre de les nostres recollides fins ara en el Conjunt Arquitectònic II supera àmpliament les mostres recollides en el context de la Naveta 1. Si no es tenen en compte les mostres extretes dels nivells inferiors, per comparar les restes d'un mateix context històric, les mostres recollides en la Naveta 2 superen amb un ordre de magnitud superior a les de la Naveta 1. Sens dubte és un dels aspectes a tenir presents en futurs estudis, així com comparar els resultats de la malacofauna amb els de

² Bartomeu Salvà, comunicació personal.

³ Equip Closos, comunicació personal.

l'altra tipus de macrofauna, dins d'una mateixa naveta i de navetes diferents.

El nivell més interessant, tant pel que fa al número i diversitat de les restes malacològiques, és el nivell inferior. A més, també pot ser clau per a la interpretació de l'ocupació del jaciment abans de la construcció de la naveta. El fet de què les restes es trobin relativament concentrades en l'espai on se situen les possibles evidències constructives pot ser un element a tenir en compte. A més, pel que fa a l'ús que aquesta fauna podria representar per als primers pobladors dels Closos, es pot afirmar que totes les espècies de bivalves poden ser atractives des d'un punt de vista alimentari. Pel que fa als gasteròpodes, tant sols dos dels seus representants ofereixen una mida prou elevada com per suposar el seu consum directe. Les altres espècies, que a l'hora representen la gran majoria d'individus, la seva mida podria apuntar, encara que es tracte d'una primera hipòtesi de treball, a què eren utilitzats com a esca per aconseguir peixos o altres productes del mar. D'una manera semblant al que succeeix actualment o al que succeïa uns anys ençà quan la disponibilitat d'esques per a la pesca era menor que l'actual.

En les pessas estudiades no s'han trobat conquilles perforades o amb modificacions que facilitin la seva utilització com a penjolls o com a ornamentació corporal.

Com a apunt final, malgrat presència d'algunes referències (Sagrario, 2005 o Ramis, 2006) dedicades a la fauna malacològica en els jaciments arqueològics, aquestes s'han fet com a treball de síntesi o de interpretació d'unes restes extretes sense la metodologia arqueològica actual (Salvà, En premsa) o bé no treballen sobre exemplars de l'època Naviforme, per la qual cosa la comparació amb les troballes als Closos no es senzilla. Així doncs, la pregunta de si hi ha paral·lelismes amb la captura o utilització de mol·luscs en altres jaciments o tenir una visió més global de la relació entre l'home del Bronze i el mar o els seus productes, són qüestions que hauran d'esperar per ser respostes.

BIBLIOGRAFIA

- CALVO TRÍAS, M i SALVÀ SIMONET, B. 1999. "Aproximació a la seqüència cronocultural de la naveta I del jaciment de Closos de Can Gaià". *Mayurqa*, 25: 59–82.
- CAMPS, J.; ROSSELLÓ, G. 1972. "Excavaciones en el complejo Noroeste de "Es figueral de son Real" (Santa Margarida – Mallorca)". *Noticiario Arqueológico hispánico*.
- FORNÉS, J., SALVÀ, B. i CALVO M. 2005. *10 anys d'excavacions als Closos de Can Gaià*. Ajuntament de Felanitx.
- JERARDINO, A., DEWAR, G. i NAVARRO, R. 2009. "Opportunistic subsistence strategies among late holocene coastal hunter-gatherers, Elands Bay, South Africa". *The Journal of Island and Coastal Archaeology*, 4 / 1: 37–60.
- MAREAN, SW. *et al.* 2007. "Early human use of marine resources and pigment in south africa during the middle pleistocene". *Nature*, (oct.) 449: 905–908.
- MARTÍNEZ, N. 2007. "Context històric". *Arqueologia i història a Portocolom*. Ed. Documenta Balear.
- MATEO, B. (1993). *Enciclopèdia de Menorca, Vol. III: Invertebrats No Artròpodes*. Obra Cultural de Menorca.
- OLIVER, LL. 2005. "Les datacions radiocarbòniques als Closos de Can Gaià (Mallorca)". *Mayurqa*, 30: 245–262.
- RAMIS, D. 2006. *Estudio faunístico de las fases iniciales de la Prehistoria de Mallorca*. Tesis Doctoral. Facultad de Geografía e Historia. UNED.
- RIEDL, R. 1986. *Fauna y flora del Mar Mediterráneo*. Ed. Omega.
- ROSSELLÓ, G. 1989 "El hogar parrilla en las navetas mallorquinas". *Empuries*, 48-50. 260-267.
- SAGRARIO, M., PORRAS, C., DANIEL, J. i HERNANDEZ, A. 2005. "Estudio arqueofaunístico de una comunidad púnicoebusitana asentada en Mallorca. III. La malacología". *Mayurqa*, 30: 693–706.
- SALVÀ, B. 2001. *El pretalaiòtic al llevant mallorquí (1700 – 1100 AC)*. *Anàlisi Territorial*. Ed. Documenta Balear.
- SALVÀ, B. i CALVO, M. 2001. "El poblament des Closos de Can Gaià dins del context cultural del bronze a Mallorca". *Tribuna d'arqueologia 1998-1999*, 135-158.

SALVÀ, B. 2007. “La mar i la prehistòria Balear. Una nova perspectiva: el material arqueològic de Sa Bassa Nova de Portocolom”. *Arqueologia i història a Portocolom*. Ed. Documenta Balear.

SALVÀ, B i JAVALOYAS, D. En premsa. *¿Las islas del fin del mundo? Las comunidades balearicas y los contactos interculturales durante el Bronce medio y final (1.400 – 850 A.C.)*.

MANIFEST

Manifest de la SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA DEL COL·LEGI OFICIAL DE DOCTORS I LLICENCIATS EN FILOSOFIA I LLETRES I EN CIÈNCIES DE LES ILLES BALEARS a partir de les idees exposades a la Taula Rodona ***El nou decret d'arqueologia***, realitzada el dia 2 d'octubre a la seu del Consell d'Eivissa, dintre de les **IV JORNADES D'ARQUEOLOGIA DE LES ILLES BALEARS**:

1.- Va ser un error del Govern el no convidar a la Universitat de les Illes Balears i a la Secció d'Arqueologia del nostre Col·legi, des d'un primer moment a les reunions per a la redacció del nou Decret d'Arqueologia.

2.- Volem agrair la implicació personal del Conseller Bartomeu Llinàs per a la incorporació de la Secció a dites taules de treball.

3.- Segons el parer dels arqueòlegs de la Secció el primer esborrany, redactat per tècnics del Govern i d'alguns dels Consells Insulars, presentava tota una sèrie de punts que perjudicaven molt als arqueòlegs i al bon funcionament de la investigació científica.

4.- Un cop incorporada la Secció a les taules de treball es varen acceptar un 90% de les peticions aprovades per l'Assemblea de la Secció, la qual cosa millorà considerablement el document inicial.

5.- Malauradament, les preses exigides pel Govern són un dels principals factors per a no haver pogut fer un document més pensat i raonat.

6.- Hauria estat convenient deixar reflectit al Decret els drets d'autoria dels arqueòlegs.

7.- Sembla que podrà generar molts conflictes la tria i avaluació de materials arqueològics proposada en el nou Decret.

8.- Tot i que el document consensuat presenta algunes carències, és cert que millora considerablement el Decret 144/2000 actual, i pot solucionar gran part dels problemes que fins ara havia tingut l'arqueologia Balear. Cal remarcar a més, que fou consensuat, amb un destacable esforç compartit, per la gran majoria dels participants en la redacció del nou reglament.

9.- Dit document consensuat va ser corroborat per la Junta i l'Assemblea de la Secció d'Arqueologia.

Col·legi Oficial de Doctors
i Llicenciats en Filosofia i Lletres
i en Ciències de les Illes Balears
Secció d'Arqueologia

20 de desembre de 2010